

Beslutningsgrunnlag for narhval

Monodon monoceros Linnaeus, 1758

Bakgrunnsinformasjon

Narhval er en middels stor tannhval, ca. fem meter lang, er utbredt i atlantisk sektor av Arktis og østover i Karahavet til rundt Severnaya Zemlya. Hunnene starter å reproducere i 6-8 års alder og får én kalv i juni-august. Narhvaler kan bli mer enn 50 år gamle.

Arten forekommer i arktiske havområder og holder seg i drivisområder og er sterkt knyttet til havis deler av året. Den kan dykke dypere enn 1000 meter. Blåkkeveite er sammen med blant annet blekkspruten *Gonatus fabricii* viktige byttedyr for Narhval, men det er påvist regionale forskjeller der lodde og polartorsk også kan være viktige byttedyr. Arten er en mellompredator som også kan utgjøre næring for toppredatorer som isbjørn og spekkhogger, men disse topp-predatorer er i utgangspunktet fremst spesialisert å jakte på sel hhv fisk. Arten er sterkt knyttet til havis om sensommeren og er eksempel på kunnskap om havisområder som sensitivt område for arten denne tiden året.

Antall individer	837
% europeisk bestand	>50%
% verdens bestand	1-5%

Status

Arten har status sterkt truet (EN) Norsk rødliste for arter for arter 2015 etter D1 kriteriet (færre enn 250 reprodukerende individer),(2010: sterkt truet (EN); 2006: sterkt truet (EN)). I en global gjennomgang av familien Monodontidae (beluga og narhval) i 2017, anerkjente NAMMCO 12 separate bestander av narhval. Det forelå estimater for ti av disse bestandene og det summerte seg til vel 170.000 individer (NAMMCO 2018). IUCN har globalt klassifisert narhval som *Least concern*.

Ny telling fra luft i august 2015 som dekket 52.919 km² isfylte farvann nord for Svalbard, resulterte i et estimat på 837 individer (CV=0.501) i et område som bare er en del av denne bestandens utbredelsesområde (Vacquie-garcia et al. 2017). Flere observasjoner ble gjort mot enden av transektene, noe som tyder på at det kan være flere dyr enda lenger nord i isen. Narhval er knyttet til NiN-typene epipelagiske havmasser (H1-1), mesopelagiske havmasser (H1-2) og epipelagiske kystvannmasser (H1-5).

Påvirkningsfaktorer

Artsdatabankens liste over påvirkningsfaktorer er benyttet. Følgende påvirkningsfaktorer er viktige for arten:

	Påvirkningsfaktor	Utdypende beskrivelse	Tidsrom	Omfang	Styrke
Påvirkningsfaktor 1	Regionale klimatiske endringer	Kan føre til store forandringer i tilgjengelig beitehabitat.	Pågående	Hele populasjonen påvirkes (>90%)	Langsom, men signifikant, reduksjon (<20% over 10 år eller 3 generasjoner)
Påvirkningsfaktor 2*	Menneskelig forstyrrelse	Seismikk og skipsfart.	Pågående	Ukjent	Ukjent
Påvirkningsfaktor 3*	Forurensning	Miljøgifter og plast	Pågående	Ukjent	Ukjent
Påvirkningsfaktor 4*	Byttedyr/næringsskilde	Kommersiell fiske etter blåkkeveite kan være negativt for narhval da det utgjør en viktig matressurs for arten	Pågående	Ukjent	Ukjent
Påvirkningsfaktor 5*	Predatorer	Endrete isforhold kan tenkes å medføre økt predasjon fra spekkhogger dersom denne	Pågående	Ukjent	Ukjent

		utvider sitt utbredelsesområde i arktiske farvann.			
Påvirkningsfaktor 6*	Habitatpåvirkning i marine miljø	Petroleumsaktivitet	Fremtidig	Ukjent	Ukjent

*Påvirkningsfaktoren er ny i forhold til forrige rødlistevurdering.

Mål og null-alternativ

Målet for arten er å gå ned én rødlistekategori på Norsk rødliste for arter i 2035, noe som tilsvarer sårbar (VU). Den nye kunnskapen om bestandsstørrelsen vil trolig medføre en forbedring av rødlistekategorien til sårbar. Med dagens negative påvirkningsfaktorer er det urealistisk å foreslå tiltak som gir en økt bestand per 2035. Målet blir derfor å unngå at tilstanden til delpopulasjonen i norske, arktiske havområder ikke forverres i perioden. For å nå målet må følgende delmål oppfylles:

Mål for arten	Populasjonsegenskap	Målsetting per 2035 (hva må til)	Nullalternativ per 2035
Delmål 1	Antall reproduserende individer	> 250	< 250

Kunnskapshull

Artens bestandsstørrelse og utbredelse, samt omfanget av predasjon fra spekkhogger, er dårlig kjent.

Prosjekter som vil dekke kunnskapshull hos arten:

Prosjekt	Navn	Kategori	Beskrivelse
Prosjekt 1*	Kartlegging	Utbredelse av funksjonsområder og populasjonsstørrelse	Artens bestandsstørrelse og utbredelse av funksjonsområder er dårlig kjent.
Prosjekt 2**	Predasjon fra spekkhogger	Påvirkningsfaktorer	Omfanget av slik predasjon er ukjent.
Prosjekt 3*	Utrede mulighetene for kompenserende tiltak	Tiltak	Det mangler i dag forslag til mulige kompenserende tiltak som kan bedre tilstanden til bestanden av narhval.

*I utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag er aktiviteten lagt inn som prosjekt. Nyere tellinger med helikopter og lytting med hydrofoner har gitt viktige bidrag til bestandsstørrelse og utbredelse. Vi har derfor prioritert aktiviteten som et viktig tiltak (se anbefalte tiltak).

** Prosjektet er foreslått gjennom prosessen, men er vurdert å være lite realistisk og ha liten effekt.

Tiltak

For å nå delmålene vil følgende tiltak bidra i positiv retning. Tiltakene er beskrevet. Tiltakskostnader er ikke beregnet fordi tiltakene er omfattende og vidtrekkende og må løses ved internasjonalt samarbeid.

Tiltak	Navn	Beskrivelse	Påvirkningsfaktor
Tiltak 1	Stoppe oppvarmingen av arktiske farvann	Stoppe oppvarmingen av arktiske farvann.	1
Tiltak 2	Regulere bestanden av spekkhogger i arktiske farvann	Studier fra Canada viser at spekkhoggerpredasjon er en trussel, pga. voksende populasjoner av spekkhogger. Dersom dette blir påvist å være av vesentlig omfang i norske områder i fremtiden, bør det vurderes om spekkhoggerbestanden bør reguleres.	5
Tiltak 3	Regulere petroleumsaktivitet nær	Seismikk og menneskeskapt forstyrrelse kan utgjøre en negativ påvirkning på arten. Leting etter olje i arktiske	2, 6

	iskanten i arktiske farvann	farvann bør derfor ikke foregå i sensitive funksjonsområder for arten. De er trolig følsomme for forstyrrelser fra seismikk hele året.	
Tiltak 4	Hindre menneskelig forstyrrelse i arktiske farvann	Sjøfart kan forstyrre narhval, aktiviteten bør derfor begrenses i sensitive funksjonsområder for arten. De er trolig følsomme for forstyrrelser fra skip hele året.	2, 6
Tiltak 5	Hindre marin forurensning	Miljøgifter og plastavfall i havet utgjør en trussel for narhval. Havet bør ryddes for plastavfall og tilførselen reduseres kraftig.	3
Tiltak 6	Begrense kommersielt blåkkeitefiske i områder som er viktige for narhval.	Blåkkeite er en viktig matressurs for narhval og økt kommersielt fiske på denne fiskearten er antatt å være negativt for narhval.	6

Tiltaksanalyse – tiltakspakker

Det er ikke mulig å forslå tiltakspakker med mer enn 50% sannsynlighet for måloppnåelse.

Samlet vurdering og anbefalte tiltak

Klimaendringene utgjør den viktigste trusselen på lang sikt. Tiltak 1 er derfor viktig, men uten virkemidler i denne sammenhengen.

De andre nevnte tiltakene mener vi vil være positive, men betyr relativt sett mindre enn tiltak for å redusere klimaendringene.

Dette gjelder tiltak 3, 4 og 5er mer av forebyggende tiltak for å redusere nye påvirkninger og regulerer nye aktiviteter og setter rammer for ny aktivitet for å sikre mot økt negativ påvirkning.

Tiltak 6 oppfylles ved en bærekraftig forvaltning av blåkkeitebestanden. Fisket etter blåkkeite i Norge er vel regulert og bestanden er vurdert å ha full reproduktiv kapasitet og relativt høy biomasse. Tiltaket vurderes som iverksatt.

Tiltak 2 er vurdert til å være lite realistisk og vil ha liten effekt. Det er også kontroversielt. De fleste spekkhoggere i Nord-Øst Atlanteren er fiskespisere med sild som viktigste føde. Erfaringer fra andre områder tilsier at de som predatorer sel og nise er spesialiserte grupper og at de utgjør bare en liten del av totalantallet.

Aktuelle virkemidler

Nr	Virkemiddel	Tiltak	Beskrivelse	Bidrag til måloppnåelse
101	Havressursloven	6	Videreføre bærekraftig regulering av blåkkeite	Iverksatt. Bestanden av blåkkeite er nå vurdert å ha full reproduktiv kapasitet og relativt høy biomasse.
131	Petroleumsloven	3	Regulere oljevirkosomhet, støy og seismikk.	Ukjent
31	Forurensningsloven	3, 4	Hindre plastforurensning i havene, støy og seismikk. Inngår i reguleringen av petroleumsvirksomheten.	Ukjent
91	Havne- og farvannsloven	4	Regulere skipstrafikk	Ukjent

	Forvaltningsplan for Barentshavet - Lofoten	3, 4	Kan fastlegge helhetlige rammer for virksomhet i havområdene	Ukjent
41	Svalbardmiljøloven	3, 4, 5	Forurensning –seismikk, oljeutvinning og gruvedrift krever tillatelse etter Svalbardmiljøloven.	Ukjent
12.6	Miljøkartlegging	Prosjekt 1	Kartlegging av bestand og funksjonsområder	Indirekte

Anbefalte virkemidler

Klimaendringene utgjør den største trusselen på lang sikt. Vi har imidlertid ingen særskilte virkemidler som kan trygge arten utover de virkemidlene for å redusere klimaendringer, som vi allerede arbeider med.

Aktuelle virkemidler utover dette, har mindre treffsikkerhet og har mer ukjent bidrag til måloppnåelse.

Siden det er betydelige kunnskapsmangler anbefales at det praktiseres føre –var og at man viderefører praksis med å innhente best mulig kunnskapsgrunnlag slik at rammene for lovlig næringsvirksomhet tilrettelegges slik at virksomhetene effektivt kan gjennomføres med minst mulig negativ miljøeffekt.

Svalbardmiljøloven gir god beskyttelse når dyrene er innenfor virkeområdet til loven, men gjelder ikke nordlige Barentshavet og havisområder sommertid. Andre bestemmelser som kunne gi arealbeskyttelse for arten er naturmangfoldloven, men dens hjemler har begrenset virkeområde som ikke omfatter disse områdene.

Tiltak og virkemidler bør også ses i et internasjonalt perspektiv og gjennomføres på tvers av land. Blant internasjonale fora kan nevnes OSPAR som skal rapportere implementerte tiltak i 2019, samt Arktisk Råd og Norge Russlands - samarbeid som er relevante arenaer for samarbeid om kunnskapsinnhenting og kartlegging mv.

En måte for å samordne videreutvikling av virkemidler og tiltak kan være å lage en tverrsektoriell felles handlingsplan for narhval, evt handlingsplan for arktiske sjøpattedyr.

Prosjekter som vil dekke identifiserte kunnskapshull hos arten/naturtypen:

Prosjekt 1 anbefales for å få kunnskap om utbredelse av funksjonsområder og populasjonsstørrelse. Dette vil også vil øke kunnskapen om arten og dens arealbruk.

I tillegg anbefales også kunnskapsoppbygging ved prosjekt 3 med formål om å finne kompensierende tiltak for sektorpåvirkning.

Anbefalte virkemidler

Det er ikke identifisert særskilte virkemidler for klimaendringer, som er viktig for denne arten.

Andre virkemidler som potensielt er positive for ivaretagelse av arten, gjelder forebyggende tiltak og miljøhensyn ved bruk av viktige sektorlover.

Nr	Virkemiddel
101	Havressursloven
91	Havne- og farvannsloven
131	Petroleumsloven

31	Forurensingsloven
41	Svalbardmiljøloven

Sannsynlighet for måloppnåelse	<50 %
Tilleggseffekter utover endret Rødlistestatus	

Kostnader	Ukjent.
-----------	---------

Anbefalte prosjekter

Prosjekt	Virkemiddel nr.	Virkemiddel
Prosjekt 1	12.6	Miljøkartlegging
Prosjekt 3	91, 41, 131 og 31	Havne- og farvannsloven, Svalbardmiljøloven, petroleumsloven og forurensningsloven

Reservasjon:

Oljedirektoratet har ikke deltatt i direktoratsgruppen, og dokumentets innhold er dermed ikke avklart med Oljedirektoratet.